

Ügyszám: NAIH-2104-7/2021.
Előzmény ügyszám: NAIH/2020/4409.,
NAIH/2019/1968.
Ügyintéző: [...]

[...]
részére

[...]

Tisztelt [...]!

Ahogy arról a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatósághoz (a továbbiakban: Hatóság), korábban tájékoztatta, az osztrák adatvédelmi hatóság közvetítésével panasz érkezett a Hatósághoz, amelyben a panaszos [...] (a továbbiakban: Panaszos) előadta, hogy 2018. július 17-én havi [...] bérletet vásárolt személyesen a [...] (székhelye: [...]; a továbbiakban: Társaság) [...] pénztárában. Ennek során a Társaság munkatársa felhívta, hogy adja meg a személyazonosító okmányának számát, melynek hiányában nem tud bérletet vásárolni, ezért a Panaszos eleget tett a felhívásnak.

A Panaszos álláspontja szerint a személyazonosító okmányának száma nem kizárólag a bérletén, hanem a Társaság rendszereiben is rögzítésre került, amelyre véleménye szerint a Társaság nem rendelkezik megfelelő jogalappal és sérti az adattakarékosság elvét is. Ezen túlmenően azt is kifogásolta, hogy a személyazonosító okmánya számának kezeléséről nem kapott megfelelő tájékoztatást.

Az ügyben az általános adatvédelmi rendelet (a továbbiakban: GDPR) 57. cikk (1) bekezdés f) pontja, illetve az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) 38. § (3) bekezdés a) pontja alapján vizsgálat indult.

I. Az eljárás menete

Az osztrák adatvédelmi hatóság 2019. február 8-án az A56 ID 59796 számon a GDPR 56. cikke szerinti fő- és érintett felügyeleti hatóságok megállapítására irányuló eljárást kezdeményezett.

A Hatóság a GDPR 56. cikke szerinti eljárásban 2019. március 7-én jelezte, hogy az ügyben elfogadja fő felügyeleti hatóságként történő megjelölését és ezzel egyidejűleg kérte az osztrák hatóságot, hogy bocsássa a rendelkezésére az eredeti panaszt és minden további releváns dokumentumot angol fordítással, mivel ezen dokumentumok és információk hiányában nem tudja lefolytatni az eljárást. Ezen felhívásra az osztrák hatóság nem válaszolt, így az eljárás lefolytatása érdekében a Hatóság 2020. május 14-én a GDPR 61. cikke szerinti kötelező kölcsönös segítségnyújtási eljárást kezdeményezett az adatvédelmi felügyeleti hatóságok közötti információcserére szolgáló, ún. „Internal Market Information System” rendszerben az A61 125465 IMI-számon. A megkeresés válaszadási határideje 2020. június 14-én telt le, azonban az osztrák hatóság formálisan el sem fogadta a Hatóság megkeresését.

A Hatóság 2020. augusztus 13-án feltöltötte az IMI rendszerbe a döntéstervezetét, amelyben a bejelentést mint nyilvánvalóan alaptalant elutasította a rendelkezésére álló információk alapján.

Az osztrák hatóság a döntéstervezet közlését követően, 2020. augusztus 19-én töltötte fel német és angol nyelven a Hatóság által korábban kért dokumentumokat. Ezzel egy időben az osztrák hatóság munkatársa e-mailben felvette a kapcsolatot a Hatósággal, informálisan jelezve, hogy adminisztratív hibából adódóan mulasztottak el a Hatóság információkéréseire válaszolni, továbbá nem tartja elfogadhatónak a döntéstervezetet, mivel nem történt érdemi vizsgálat az ügyben.

A Hatóság a megküldött dokumentumok alapján úgy ítélte meg, hogy az ügyben érdemi vizsgálat folytatható le, ezért az A60 144159 IMI számú döntéstervezetét visszavonta.

A Hatóság 2020. szeptember 30-án kelt levelében tájékoztatta a [...]t, hogy az ügyben vizsgálati eljárás indult és a tényállás tisztázása érdekében nyilatkozattételre hívta fel. A [...] nyilatkozata 2020. október 19-én érkezett a Hatósághoz.

Ezt követően a Hatóság elkészítette a döntéstervezetét, és lefolytatta a GDPR 60. cikke szerinti együttműködési eljárást.

II. Tényállás

Az Üzletszabályzat [...] pontja szerint az utas által igénybe vett személyszállítási szolgáltatás teljesítését két jogviszony szabályozza. A hálózat-rendelkezésrebocsátási szerződés, amely a Társaság és az utas között jön létre, és amely szerződéssel az utas jogot szerez arra, hogy Társaság által szervezett közlekedési hálózatot használja, azaz a Társaság vagy a társaság partnereként szerződött szolgáltató járművein utazhasson, illetve kötelezettséget vállal arra, hogy a Társaságot megillető jegy-vagy bérletárát kiegyenlíti.

A személyszállítási szolgáltatási szerződés az utas és a járművet üzemeltető szolgáltató között jön létre, amely alapján a szolgáltató vállalja, hogy az utast menetrend szerinti járműveivel a célállomásra szállítja.

A bérlet mint utazásra jogosító okmány az érvényesen létrejött személyszállítási szerződés, illetve hálózat-rendelkezésrebocsátási szerződés szerinti jogviszony vonatkozásában azt igazolja, hogy az utas jogosan veszi-e igénybe a Társaság üzletszabályzata szerinti szolgáltatásokat. Ennek eldöntéséhez nem csupán az adott időszak és útvonalhálózat vonatkozásában kell ellenőriznie a Társaságnak a bérlet érvényességét, de annak ellenőrzése is elengedhetetlenül szükséges, hogy az érvényes bérletet az arra jogosult személy használja-e. Ebből kifolyólag a bérlet kizárólag – az utas választása szerint¹ – a Társaság által kiállított fényképes bérletigazolvánnyal, személyazonosító igazolvánnyal, útlevelemmel vagy kártya formátumú vezetői engedéllyel együtt használható,² amelynek számát a Társaság díjszabásának [...] pontja szerint a bérletszelvényen az értékesítéskor nyomtatással kell rögzíteni.

Ellenőrzés esetén a bérletet a bérletigazolvánnyal, személyi igazolvánnyal, útlevelemmel, stb. együtt fel kell mutatni vagy át kell adni az ellenőrzésre jogosult személynek. A Társaság álláspontja szerint az okmányazonosító bérleten való rögzítésének elmaradása nagyban növeli a nem átruházható bérletekkel való visszaélés kockázatát.

A Társaság arról tájékoztatta a Hatóságot, hogy az értékesítési rendszere a bérletvásárláskor megadott igazolványszámokat nem tárolja – és 2018. július 17-én sem tárolta – a GDPR 5. cikk (1) bekezdés c) pontja szerinti adattakarékosság elvének érvényesülése érdekében. Ebből kifolyólag nem kezel személyes adatokat a Panaszosról.

¹ [...]

² [...]

A pénztárakban lévő számítógépes rendszer, illetve jegyértékesítő automaták a vásárláskor megadandó okmányazonosítót csupán a bérletszelvényre nyomtatják, a nyomtató átmeneti memóriájából a nyomtatás pár másodperces megvalósítását követően az okmányazonosító törlésre kerül. Az adatok a nyomtatást követően nincsenek rögzítve elektronikus formában vagy datamátrix kódban.

A Társaság úgy nyilatkozott, hogy mivel álláspontja szerint az okmányazonosító bérletszelvényeken való feltüntetése során nem végez adatkezelést, ezért azzal kapcsolatban nem az adatkezelési tájékoztatójában, hanem az Üzletszabályzatában nyújt tájékoztatást az utasoknak. Az Üzletszabályzat többek között elérhető a Társaság honlapján, a központi ügyfélszolgálatán és ügyfélközpontjaiban és a jegypénztárakban.

III. A Hatóság megállapításai

III.1. A Társaság által végzett adatkezelés

A GDPR 4. cikk 2. pontja szerint adatkezelésnek minősül a személyes adatokon vagy adatállományokon automatizált vagy nem automatizált módon végzett bármely művelet vagy műveletek összessége, így a gyűjtés, rögzítés, rendszerezés, tagolás, tárolás, átalakítás vagy megváltoztatás, lekérdezés, betekintés, felhasználás, közlés, továbbítás, terjesztés vagy egyéb módon történő hozzáférhetővé tétel útján, összehangolás vagy összekapcsolás, korlátozás, törlés, illetve megsemmisítés.

A Hatóság álláspontja szerint el kell különíteni azt a két esetet, amikor valaki bérletpénztárban, a Társaság egyik munkatársától – mint ahogyan azt a Panaszos tette – vagy jegyautomatából vásárol bérletet.

Az első esetben a Társaság munkatársa vagy diktálás útján vagy a bérletvásárláshoz használt okmány – pl. útlevelel – megtekintésével a feladatkörének ellátásával összefüggésben megismeri az okmányazonosítót és azt a jegyértékesítési rendszerbe begépelve felvezeti a bérletszelvényre. Ezen művelet során adatkezelés valósul meg, hiszen a Társaság munkatársa a fenti módokon – betekintés vagy hallomás útján munkaköréből adódóan és azzal összefüggésben – megismeri az okmányazonosítót.

Automatából való bérletvásárlás esetén az utas maga gépeli be az automata érintőképernyőjén az okmányazonosítót, azaz azt harmadik személlyel nem közli, az okmányazonosítót harmadik személy nem ismeri meg.

Függetlenül attól, hogy az utas a jegypénztárban vagy az automatából vásárol jegyet, ahhoz, hogy az okmányazonosító a bérletszelvényen nyomtatás útján feltüntetésre kerüljön, az okmányazonosítót a nyomtató memóriájában a nyomtatás idejére tárolni kell, amelynek befejeztével az okmányazonosító törlődik. Ebben az időszakban azonban megvalósul az adat tárolása, amelyből kifolyólag a Társaság, ha nagyon rövid ideig is, de adatkezelést végez.

A Társaság ezen túlmenően azonban nem gyűjti és nem tárolja az okmányazonosítókat, azt a bérletszelvény kinyomtatását követően már nem kezeli, így nem valósul az okmányazonosítók pszeudonim adatként való további kezelése, ahogyan azt a Panaszos a bejelentésében feltételezte.

III.2. Az adatkezelés jogszerűsége: szükségesség

Valamely okmányazonosító bérletszelvényen való feltüntetésének célja, hogy egy bérletszelvényt csak egy utas használhasson, ezzel csökkentve a visszaélések lehetőségét.

Az okmányazonosítók egyedi azonosítók, amelyekkel egy bérletszelvény és az okmány, amellyel együttesen használják kétséget kizáróan egymáshoz köthetők, az okmány pedig az utast, az adatkezelés érintettjét azonosítja, azaz az okmányazonosító az adatkezelés célja szempontjából megfelelő és releváns adat.

A Hatóság álláspontja szerint az okmányazonosító bérletszelvényre nyomtatása – és az ehhez szükséges minimális ideig megvalósuló adatkezelés: adott esetben a Társaság munkatársa általi megismerés és a nyomtató memóriájában való pár másodperces tárolás – a visszaélések megelőzése és a bérletszelvény használatára jogosult személy azonosítása érdekében szükséges és az elérni kívánt céllal arányos.

A Hatóságnak hivatalos tudomása van arról, hogy a 2010-es évek elején – automaták hiányában – az utasok előre nyomtatott bérletszelvényeket vehettek a Társaság jegypénztáraiban, amelyekre saját maguknak kellett felvezetniük az okmányazonosítójukat, azaz ekkor semmiféle adatkezelés nem valósult meg a Társaság részéről. Ez az értékesítési módszer azonban nagyban növelte a visszaélések kockázatát, hiszen sokan nem írták fel az okmányazonosítójukat a bérletszelvényre vagy olyan módon írták fel, hogy az utóbb módosítható legyen, így egy bérletszelvényt nem csak az eredeti jogosultja tudta használni, például a bérletet megvásárló utas által már nem használt, de még érvényes bérleteket gyakran átruházták egymás között az utasok, ezzel bevételkiesést okozva a Társaságnak.

A fentiek alapján a Hatóság megállapítja, hogy az okmányazonosítónak, így a Panaszos személyazonosító igazolványa számának kezelése nem ütközik az adattakarékosság elvébe, mivel az az elérni kívánt cél szempontjából releváns adat, a cél eléréséhez szükséges, illetve az adatkezelés a korlátozott tárolhatóság elvének betartásával csak a cél eléréséhez szükséges ideig, az okmányazonosító bérletszelvényre való nyomtatásáig áll fenn.

III.3. Az adatkezelés jogalapja

A személyszállítási szolgáltatásokról szóló 2012. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Szsztv.) 7. § (4) bekezdés a) pontja szerint a közforgalmú személyszállítási szolgáltatást teljesítő közlekedési szolgáltató adatmegismerési, adatkezelési jogosultsága a személyszállítási szolgáltatás alapjául szolgáló *szerveződés teljesítése érdekében* kiterjed többek között a jogosult természetes személyazonosító adataira – családi és utónév, születési családi és utónév, születési hely és idő, anyja születési családi és utóneve –, lakcímére, valamint *személyazonosításra alkalmas hatósági igazolványának típusára és számára*.

Az Szsztv. a személyszállítási szolgáltatási szerződés teljesítésének keretében a személyre szóló utazási jogosultság ellenőrizhetősége, a bérletszelvényvel utazásra jogosult személy azonosíthatósága és ellenőrzés során való azonosítása érdekében felhatalmazást ad a közforgalmú személyszállítási szolgáltatást teljesítő közlekedési szolgáltatóknak, így a Társaságnak is a vele szerződő utasok okmányazonosítóinak kezelésére.

Az EDPB 2/2019. számú iránymutatásának (a továbbiakban: Iránymutatás) 24. pontjában megállapította, hogy a szerződéses jogviszony keretében is különböző céljai lehetnek az adatkezelésnek.

Az Iránymutatás 26. pontja szerint az adatkezelő a 6. cikk (1) bekezdése b) pontjának első fordulatra alapíthatja a személyes adatok kezelését, amennyiben az 5. cikk (2) bekezdése szerinti elszámoltathatósági kötelezettségeivel összhangban megállapítja, hogy az adatkezelésre az érintettel kötött érvényes szerződéssel összefüggésben kerül sor, valamint, hogy az adatkezelés az érintettel kötött adott szerződésteljesítése érdekében szükséges. Az Iránymutatás 27. és 30. pontja szerint a GDPR 6. cikk (1) bekezdés b) pontjának alkalmazhatósága érdekében fontos, hogy az adatkezelés objektíve szükséges legyen a szerződéses szolgáltatás érintett részére történő teljesítésének szerves részét képező cél eléréséhez. Az adatkezelőnek be kell tudnia mutatni, hogy az érintettel kötött adott szerződés fő tárgya miként nem hajtható végre ténylegesen, ha a szóban forgó személyes adatok konkrét kezelése nem történik meg. A fontos kérdés itt a személyes adatok és az érintett adatkezelési műveletek közötti kapcsolat, valamint a szerződés alapján nyújtott szolgáltatás teljesítése vagy nem teljesítése.³

A Hatóság álláspontja szerint a szerződés teljesítéséhez objektíve szükséges, hogy a Társaság az utazási jogosultságok ellenőrzése során azonosítani tudja a másik szerződő felet, azaz azt a személyt, aki a bérlet megvásárlásával a Társaság szolgáltatásainak igénybevételére jogosulttá vált.

A fentiek alapján a Hatóság megállapítja, hogy az Szsztv. a személyszállítási szerződés keretében, a Társasággal a bérletvásárlással szerződő fél azonosíthatósága, utazási jogosultságának utazás során való ellenőrzése érdekében a GDPR 6. cikk (1) bekezdés b) pontja alapján jogosult az okmányazonosító kezelésére a bérletvásárlás utas általi kezdeményezésétől a bérletszelvény kinyomtatásáig.

III.4. Adatkezelésről való tájékoztatás

A fentiekben a Hatóság azt állapította meg, hogy a Társaság nagyon rövid ideig, de kezeli az át nem ruházható bérletet váltó utasok választásuk szerinti okmányazonosítóját. Ebből kifolyólag a GDPR 13. és 14. cikke szerinti tájékoztatási kötelezettség is terheli.

A Társaság általa sem vitatottan nem nyújt tájékoztatást az okmányazonosító bérletszelvény nyomtatása során megvalósuló kezeléséről, mivel álláspontja szerint ennek során nem végzett adatkezelést.

A Hatóság álláspontja szerint legtöbb esetben a GDPR 13. cikke szerinti tájékoztatási kötelezettsége áll fenn a Társaságnak, mivel jellemzően mindenki saját magának vált bérletet, azaz a személyes adatot a Társaság az érintettől gyűjti, azonban előfordulhat olyan eset is, hogy valaki harmadik személy számára vesz bérletet, amely esetben a Társaságnak a GDPR 14. cikke szerinti tájékoztatási kötelezettsége áll fenn.

A GDPR 14. cikk (5) bekezdés a) pontja szerint az adatkezelő tájékoztatási kötelezettsége annyiban nem áll fenn, amennyiben az érintett már rendelkezik az információkkal. A Hatóság álláspontja szerint, ha egy érintettnek harmadik személy vásárol bérletet, úgy az érintett kétségkívül tisztában van azzal, hogy a bérletvásárlás céljából harmadik személy rendelkezésére bocsátotta az okmányazonosítóját [GDPR 14. cikk (1) bekezdés d) pont – az adatkezeléssel érintett személyes adatok kategóriái], továbbá a személyes adat forrása is ismert előtte [GDPR 14. cikk (2) bekezdés f) pont].

³ A Hatóság tisztában van azzal, hogy az Iránymutatás az online szolgáltatások körében kötött szerzőségekre vonatkozik, azonban a Hatóság álláspontja szerint a szolgáltatás teljesítéséhez „objektíve szükséges” feltétellel kapcsolatban az abban foglaltak a jelen esetben is irányadók.

Ebből kifolyólag a fenti két körülményről a GDPR 14. cikk (5) bekezdés a) pontja alapján a Társaság nem köteles tájékoztatást nyújtani azon érintetteknek, akiknek a részére más veszi meg az át nem ruházható bérletet, azaz akiknek az adatai nem tőlük kerülnek a Társaság kezelésébe.

Ezekben az esetekben a Társaság nem is tudna érdemi és releváns tájékoztatást adni az adatok forrásáról, illetve adott esetben még arról sem bír tudomással, hogy az okmányazonosító forrása nem maga az érintett volt, pl. amikor harmadik személy automatából veszi meg az érintett részére a bérletet.

Ezek alapján a további adatkezelési körülmények, amelyekről a Társaságnak tájékoztatást kell nyújtania a GDPR 13. és 14. cikke alapján a két cikkben megegyeznek, így elegendő egy tájékoztatót készítenie a Társaságnak, megjelölve azt is, hogy pontosan milyen adatok megadására kerülhet sor – pl. bérletigazolvány, személyazonosító igazolvány, útlevél száma – függetlenül attól, hogy azt a 13. cikk nem fogalmazza meg követelményként, a 14. cikk (5) bekezdés a) pontja alapján pedig nem lenne kötelező.

A Társaság rendelkezik adatkezelési tájékoztatóval, így a Hatóság álláspontja szerint elegendő lehet csupán annak a kiegészítése a vizsgált adatkezeléssel, amelynek során a GDPR 13. és 14. cikkében felsorolt körülmények közül a következők relevánsak, azaz ezekről kell az eddigi tájékoztatáson túlmenően tájékoztatást nyújtania a Társaságnak: a személyes adatok tervezett kezelésének célja, az adatkezelés jogalapja; a személyes adatok tárolásának időtartama; illetve, hogy a személyes adat szolgáltatása jogszabályon vagy szerződéses kötelezettségen alapul, a szerződés kötésének előfeltétele-e, valamint, hogy az érintett köteles-e a személyes adatokat megadni, továbbá, hogy milyen lehetséges következményekkel járhat az adatszolgáltatás elmaradása. [GDPR 13. cikk (1) bekezdés c) pont, (2) bekezdés a) és e) pont].

A Hatóság szükségesnek tartja megjegyezni, hogy a Társaság Üzletszabályzatából az adatkezelés célja eddig is kiolvasható volt, azonban a Hatóság álláspontja szerint a vizsgált adatkezelés fenti körülményeiről az átláthatóság biztosítása érdekében szükséges a Társaság adatkezelési tájékoztatójában tájékoztatni az utasokat.

A fentiek alapján a Hatóság megállapítja, hogy a Társaság nem tett eleget a GDPR 13. és 14. cikke szerinti tájékoztatási kötelezettségének, amikor elmulasztott tájékoztatást adni az adatkezelés tényéről – tekintettel arra, hogy álláspontja szerint nem végez adatkezelést a vizsgált körben – és az adatkezelés fenti, Hatóság által megnevezett körülményeiről.

III.5. Jogkövetkezmények

III.5.1. A Hatóság a GDPR 58. cikk (2) bekezdés b) pontja alapján elmarasztalja a Társaságot, mert megsértette a GDPR 13. és 14. cikke szerinti tájékoztatási kötelezettségét, amikor elmulasztott tájékoztatást adni az okmányazonosítók kezelésének tényéről és az adatkezelés III.4. pontban megjelölt körülményeiről.

III.5.2. A Hatóság a GDPR 58. cikk (2) bekezdés d) pontja és az Infotv. 56. § (1) bekezdése alapján felszólítja a Társaságot, hogy az adatkezelési tájékoztatóját kiegészítve – vagy választása szerint önálló adatkezelési tájékoztatóban – adjon tájékoztatást az érintetteknek az adatkezelésről, valamint annak a GDPR 13. cikk (1) bekezdés c), (2) bekezdés a) és e) pontja szerinti körülményeiről.

A Hatóság tájékoztatja, hogy az Infotv. 56. § (2) bekezdése értelmében a Társaságnak – egyetértése esetén – haladéktalanul meg kell tennie a jelen felszólításban megjelölt szükséges intézkedéseket, és a

megtett intézkedéseiről, valamint azok bizonyítékairól, illetve – egyet nem értése esetén – álláspontjáról a felszólítás kézhezvételétől számított harminc napon belül írásban köteles tájékoztatni a Hatóságot.

Az Infotv. 58. § (1)-(2) bekezdései alapján amennyiben a vizsgálat eredményeként a jogsérelem orvoslására, illetve a jogsérelem közvetlen veszélyének megszüntetésére nem kerül sor, a Hatóság a harminc napos tájékoztatási határidő lejártát követő harminc napon belül dönt a szükséges további intézkedések megtételéről.

Budapest, 2021. április 06.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila
elnök
c. egyetemi tanár